

ของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลและการประยุกต์ใช้ Electro-rheological fluid and its applications

สุรุ่ย โนนาก้า

ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุและโลหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อ่าเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12110

E-mail: tanggggo@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอคำนิยาม กลไกการทำงาน และการประยุกต์ใช้ในงานอุตสาหกรรมรูปแบบต่างๆ ของ ไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล (Electro-rheological fluid, ER Fluid) ของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล นั้นเป็นของไหลที่สามารถเปลี่ยนแปลงความหนืดได้เมื่อมีการกระตุนจากกระแสไฟภายนอก ทำให้สามารถประยุกต์ใช้ของไหลชนิดนี้ในงานที่ต้องการความแม่นยำสูง เนื่องจากสามารถควบคุมความหนืดได้ด้วยการควบคุมกระแสไฟฟ้า โดยกลไกการเปลี่ยนแปลงความหนืดของของไหลชนิดนี้คือ การเหนี่ยวนำจากกระแสไฟฟ้าภายนอกทำให้ออนุภาคในของไหลเกิดสภาวะได้โพลาร์ และทำพันธะทางไฟฟ้าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหนืด เมื่อยุดการเหนี่ยวนำของไหลเหล่านี้จะกลับมาสู่ความหนืดเดิม โดยปัจจุบันเริ่มมีการนำเทคโนโลยีของไหลนี้ไปประยุกต์ใช้ใน ระบบคลัช หรือการยกคนเหลือกขึ้นด้วยการใช้ไฟฟ้าควบคุมแทนระบบไฮดรอลิก คำหลัก ของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล, การเหนี่ยวนำจากไฟฟ้า, พันธะได้โพล-ได้โพล

1. บทนำ

บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอระบบของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล (Electro-rheological fluid, ER Fluid) ซึ่งเป็นระบบของไหลฉลาดที่สามารถรองรับความต้องการของเครื่องจักร อุตสาหกรรมที่ต้องการความแม่นยำสูงได้โดยปัจจุบันความแม่นยำของเครื่องจักรอุตสาหกรรมนั้นมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นความต้องการของวัสดุฉลาดจึงเพิ่มมากขึ้นด้วยเพื่อลดความผิดพลาดในการผลิต

วัสดุฉลาด (Intelligent materials) หรือบางครั้งเรียกวัสดุสมาร์ท (Smart materials) คือ วัสดุที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มั่นคงอยู่ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นตามรูปแบบที่มีการกำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าเหมือนพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ เชเซอร์ (Sensor) และแอคทูเตอร์ (Actuator) โดยเชเซอร์นั้นจะเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติซึ่งสามารถรับได้เมื่อสภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลงหรือได้รับแรงกระตุ้นจากภายนอก ส่วนแอคทูเตอร์นั้นจะตอบสนองและปรับเปลี่ยนรูปร่าง ตำแหน่ง ความถี่ธรรมชาติ หรือลักษณะเฉพาะทางกลอื่นๆ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง

ของอุณหภูมิ สนามไฟฟ้า และหรือสนามแม่เหล็ก [1] โดยของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลนี้เป็นวัสดุฉลาดประเภทแอคทูเตอร์ คือมีการเปลี่ยนแปลงความหนืดเมื่อมีการกระตุ้นจากสนามไฟฟ้าภายนอก ทำให้มีการประยุกต์ใช้การเปลี่ยนแปลงนี้ในระบบคลัช เมρเบอร์ ด้วยแรงกระแทก (Shock absorber) การยกคนเหลือก หรือเป็นแขนจักรกลอุตสาหกรรม ในบทความวิชาการนี้จะทบทวนกลไกการทำงาน ตัวแปรที่ศึกษาเพื่อพัฒนาการทำงาน ข้อจำกัดของของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลเหล่านี้เมื่อมีการนำมาประยุกต์ใช้ นอกจานนั้นยังแสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลในการวิจัยและพัฒนาระบบของไหลนี้ต่อไป

2. ของไหลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล (Electro-rheological fluid, ER Fluid)

คำนิยามของไหลริโอลอจิคอล คือ ของไหลซึ่งเป็นฉนวนทางไฟฟ้าและมีอนุภาคที่สามารถพอกล้าไลซ์ได้แขนล้อยอยู่ โดยของไหลชนิดนี้จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการไหลเมื่อมีการกระตุ้นจากสนามไฟฟ้าภายนอก [2]

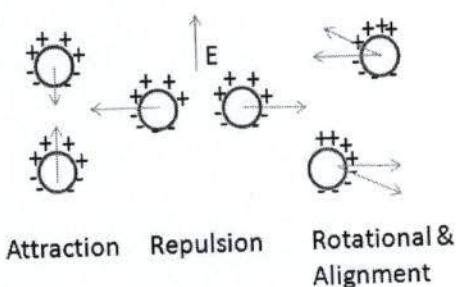
โดยปกติเมื่อมีการกระตุ้นจากสนามไฟฟ้า อนุภาคที่สามารถพอกล้าไลซ์ได้จะพอกล้าไลซ์ทำให้เกิดสภาวะได้โพลาร์ ซึ่งในระบบที่มีอนุภาคมากกว่านั้นอนุภาค จะเกิดปฏิกิริยาทางไฟฟ้าของอนุภาค 3 ชนิด [3] คือ

1. การหลัก (Repulsion) เมื่อติดทางข้ามไฟฟ้าของอนุภาค เมื่อกันจะเกิดการหลักกันระหว่างอนุภาค
2. การดูด (Attraction) เมื่อติดทางข้ามไฟฟ้าตรงกันข้ามจะเกิดดูดกันระหว่างสองอนุภาค
3. การหมุนและการจัดเรียงตัว (Rotational and Alignment) เมื่อมีการกระตุ้นและเห็นว่าจากอนุภาคข้างเดียวทำให้เกิดการหมุนและการจัดเรียงตัวของอนุภาค ดังแสดงในรูปที่ 1

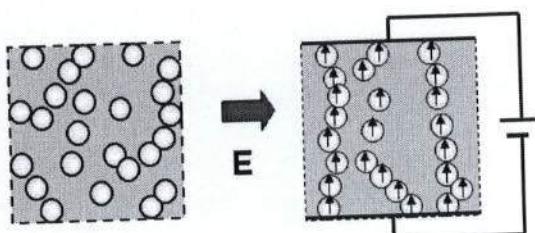
จากกลไกนี้เองในระบบของไหลที่มีการนำอนุภาคที่สามารถพอกล้าไลซ์ได้มาผสมกับของไหลซึ่งเป็นฉนวน เช่น น้ำมันซิลิโคน เมื่อมีการกระตุ้นจากสนามไฟฟ้าภายนอก อนุภาคเกิดการพอกล้าไลซ์เกิดสภาวะได้โพลาร์ และเกิดปฏิกิริยาทั้งสามชนิดนี้ขึ้น ทำให้เกิดการต่อ结คล้ายสายโซ่สันในของไหล (Fibril like chain) [3] ซึ่งต้องใช้แรงมากขึ้นในการทำให้ของไหลชนิดนี้ไหล ดังนั้น ความหนืดของของไหลจึงเพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็วในระดับ

วินาที [4] ถังแสดงกลไกการเกิดการต่อคล้ายสายโซ่เล่นในของในในรูปที่ 2 คือการจัดเรียงตัวของอนุภาคนั้นจะเป็นพิเศษเดียวกับพิเศษของสนามไฟฟ้าที่กระดันกับระบบของไฟล [3]

รูปที่ 1 ปฏิกิริยาของอนุภาคเมื่อการกระดันจากสนามไฟฟ้าภายนอก [3]

รูปที่ 2 จำลองการเกิดสายโซ่คล้ายเล่นในระบบของไฟล อิเล็กโทรริโอลอจิคอลเมื่อมีการเหนี่ยวนำจากสนามไฟฟ้าภายนอก [4]

โดยทั่วไปอนุภาคที่แขวนลอยในของไฟลชนิดนี้จะเป็นอนุภาคที่เมื่อมีการเหนี่ยวนำแล้วเกิดสภาวะไดโอล เช่น โลหะออกไซด์ พอลิเมอร์นาไฟฟ้า: พอลิอะมิลิน [4] พอลิไฟโอล [5] พอลิพิโนลีน [6] และของไฟลที่เป็นเมทริกซ์นั้นจะเป็นของไฟลที่มีค่าการนำไฟฟ้าต่ำ หรือเป็นจนวนนั่นเอง เช่น ระบบอนุภาคพอลิอะมิลีนแขวนลอยในยางชิลลิโคน [4]

3. การควบคุมของไฟล อิเล็กโทรริโอลอจิคอล

การควบคุมของไฟล อิเล็กโทรริโอลอจิคอลนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการประยุกต์ใช้ระบบของไฟลในงานอุตสาหกรรมที่ต้องความแม่นยำ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อมีการกระดันด้วยสนามไฟฟ้าภายนอก อนุภาคที่แขวนลอยอยู่ในของไฟลสามารถมีปฏิกิริยาเชิงกันและกันทำให้เกิดการต่อกันของอนุภาคเป็นสายโซ่คล้ายเล่นในของไฟล ทำให้ความหนาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต้องใช้แรงมากขึ้นในการบิดเบือนระบบของไฟลนี้ ดังนั้นความคืบหน้าของระบบจึงสูงขึ้น

ในระบบที่มีความแตกต่างระหว่างค่าการนำไฟฟ้าของอนุภาคที่แขวนลอยและของไฟลต่อเนื่องสูง เมื่อมีการกระดันด้วย

สนามไฟฟ้าภายนอก จะทำให้ความคืบหน้าของไฟลมากกว่าระบบของไฟลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลที่มีความแตกต่างระหว่างค่าการนำไฟฟ้าของอนุภาคที่แขวนลอยและของไฟลน้อยกว่า [7] ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยสมการของ Maxwell-Wagner (polarization type) [8] โดยค่าความแรงของสภาวะไดโอลที่เกิดขึ้น, p ของอนุภาคที่มีรัศมี, a คือ

$$p = \frac{\pi}{2} \varepsilon_s a^3 \left(\frac{\sigma_p - \sigma_s}{\sigma_p + 2\sigma_s} \right) E_0 = \frac{\pi}{2} \varepsilon_s a^3 \beta E_0 \quad (1)$$

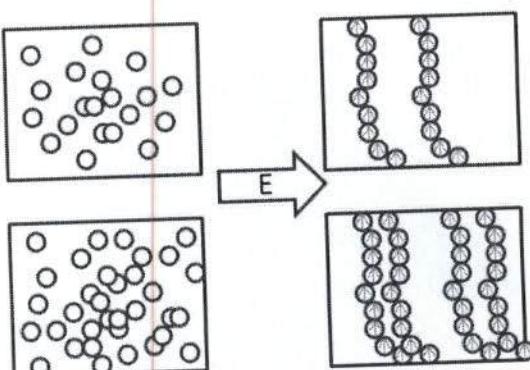
เมื่อ E_0 คือ ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้าที่ใช้ในการเหนี่ยวนำ

σ_p คือ ค่าการนำไฟฟ้าของอนุภาคแขวนลอย

σ_s คือ ค่าการนำไฟฟ้าของของไฟลเมทริกซ์

ε_s ค่าไดอเล็กทริกของของไฟลเมทริกซ์

เมื่อปริมาณของอนุภาคแขวนลอยเพิ่มมากขึ้นความคืบหน้าที่เกิดขึ้นในระบบของไฟลก็มากขึ้นเมื่อมีการกระดันด้วยสนามไฟฟ้า ที่ความต่างศักย์เท่ากัน [10] เนื่องจากปริมาณอนุภาคที่มากกว่าสามารถสร้างเส้นใยสายโซ่มากกว่าระบบที่มีปริมาณอนุภาคน้อยกว่า ทำให้ความเข้มเพิ่มขึ้นมากเมื่อมีการเหนี่ยวนำด้วยสนามไฟฟ้าภายนอกดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 จำลองกลไกของปริมาณอนุภาคต่อการเกิดสายโซ่ในระบบของไฟลเมื่อมีการเหนี่ยวนำจากสนามไฟฟ้าภายนอก

การควบคุมของไฟลที่มีความหนาเพิ่มขึ้น ความคืบหน้าเพิ่มขึ้นของระบบของไฟลก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากความต่างศักย์ของสนามไฟฟ้าที่มากขึ้นสามารถพอกลไกอนุภาคให้อยู่ในสภาวะไดโอลสูงกว่า แรงปฏิกิริยาระหว่างอนุภาคจึงมากกว่าสนามไฟฟ้าที่มีความต่างศักย์ต่ำกว่า [9]

อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือความหนาดของของไฟลเมทริกซ์ เมื่อมีความหนาดของของไฟลเพิ่มมากขึ้น ความคืบหน้าที่เกิดขึ้นก็มากขึ้นด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อมีการเหนี่ยวนำโดยกระแสไฟฟ้าจากภายนอก จะเกิดสายโซ่ของอนุภาคแขวนลอยขึ้นในระบบของไฟล ทำให้ต้องการบิดหรือทำลายโครงสร้างของไฟลต้องใช้แรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการเหนี่ยวนำจากสนามไฟฟ้าภายนอก ดังนั้น

เมื่อมีการเพิ่มความหนืดของระบบของไอล แรงที่ต้องใช้ในการบิดหรือทำลายโครงสร้างระบบของไอลนี้ก็จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกิดแรงทางไฟฟ้าระหว่างอนุภาคและแรงไฮดริดนาโนิกของของไอล ส่งเสริมกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยสมการ 2 เมื่อสนาณไฟฟ้า เนื่องจากอนุภาคแขวนลอยอยู่ชั้นมีรัศมี a ต้องใช้ค่าแรง (F) ที่ต้องการในการเปลี่ยนระบบของไอลที่ถูกบิดแบบกลับไปกลับมา (Oscillatory Shear) ด้วยความที่ γ เพิ่มขึ้น เนื่องจากแรงที่ต้องใช้ในการเดินแบบผันตรงตามความหนืดของของไอลเมทริกซ์

$$F_{\text{shear}} = 6\pi\eta\gamma_0\eta a^2 \quad (2)$$

เมื่อ η_0 คือ ความเครียดสูงสุดที่ระบบของไอลสามารถบิดได้ก่อนโครงสร้างถล่มโดยทำลาย และ η คือ ความหนืดของของไอล เมทริกซ์ [3]

สรุปการควบคุมการเปลี่ยนแปลงความหนืด หรือความเด่นของระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลเมื่อมีการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าภายในอกนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างค่าการดำเนินไฟฟ้าของอนุภาคที่แขวนลอยและของไอล ปริมาณและขนาดของอนุภาคที่แขวนลอย อุณหภูมิของของไอล ความต่างศักยไฟฟ้า และความหนืดของของไอล

โดยทั่วไปเมื่อยุดการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าภายในของไอล ไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลจะกลับสู่ความหนืดเดิม แต่ระบบของไอลบางระบบเมื่อมีการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าภายในของไอลเมทริกซ์ถูกกระดับและเกิดปฏิกิริยาเคมีทำให้เกิดพันธะเคมีเกิดโครงสร้างใหม่ในระบบของไอล ทำให้ความหนืดไม่สามารถกลับสู่ค่าเดิมได้ [4] เช่น ในระบบพอลิอะนิลิโนไซด์ของไอลน้ำมันธิลิโคนโดยเมื่อมีการเหนี่ยวนำด้วยกระแสไฟฟ้าที่มีความต่างศักยสูงมากพอ สายไฟของธิลิโคนถูกทำลายทำให้เกิดปลายสายไฟซึ่งมีความร่องไวทางเคมีสูง (Free radical) ทำให้เกิดการเริ่มโม่ยเป็นโครงสร้างใหม่ในน้ำมันธิลิโคน เมื่อมีการหดตัวใหม่ของของไอล ความหนืดของของไอลจึงไม่สามารถกลับมาสู่ค่าแรกเริ่มได้ เนื่องจากมีโครงสร้างบางส่วนได้เปลี่ยนแปลงไป [4]

นอกจากนี้เมื่อมีสารลดแรงตึงผิว (Surfactant) ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลได้ เช่น การเติมสารลดแรงตึงผิวแบบไม่มีข้าว Span80 ลงในระบบพอลิอะนิลิโนไซด์ของไอลน้ำมันธิลิโคน พบว่าประสิทธิภาพการกระดับด้วยของอนุภาคแขวนลอย และแรงที่เกิดขึ้นจากการเหนี่ยวนำกระแสไฟฟ้าภายในอกนั้นเพิ่มมากขึ้นกว่าระบบที่ไม่มีสารลดแรงตึงผิว ที่ปริมาณอนุภาคแขวนลอยเท่ากัน

ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลในหลายอุตสาหกรรม ได้แก่ ดั๊ดแคมป์ (Dampers) คลัทช์ (Clutches) วาล์ว (Valves) ด้วยความคุณค่าแห่งและความเร็วในทุนยนต์ กลไกการทำงานรังสรรคจะถูกคล้องกัน คือ เมื่อมีการเหนี่ยวนำด้วยกระแสไฟฟ้าภายในของไอล ความหนืดของของไอลจะเปลี่ยนแปลง คือ เพิ่มขึ้น ทำให้สามารถควบคุมระบบกลไกต่างๆ ได้

เช่นในการประยุกต์ใช้เป็นดั๊ดแคมป์ ซึ่งมีลูกสูบ (Piston) อยู่ตรงกลาง ด้านบนลูกสูบมีระบบบอกร่อง (Cylinder) ซึ่งมีของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลถูกบรรจุอยู่ระหว่างระบบบอกด้านในและด้านนอก โดยมีอิเล็กโทรริโอลอจิคอลประกอบด้วยด้านบนของระบบบอกด้านใน และด้านล่างของระบบบอกด้านนอก เมื่อมีการกระดับด้วยกระแสไฟฟ้าแรงสูง จะเกิดการขยายบักด้วยของระบบบอกทำให้ลูกสูบขยับทำให้เกิดแรงขึ้น [10]

แต่การใช้ระบบของไอลนี้ยังมีข้อเสียอยู่อีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการเกิดเจลขึ้นในระบบหลังจากหยุดการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าภายในของไอล ทำให้ประสิทธิภาพของระบบลดลง หรือการรักษาของไอลให้มีรอบการใช้งานสูงขึ้น ดังนั้นจึงมีการพัฒนาระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลเป็นยางอิเล็กโทรริโอลอจิคอล เพื่อแก้ปัญหาของไอลว่าของไอลว่าของระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล ซึ่งระบบยางอิเล็กโทรริโอลอจิคอลนั้นหลักการในการทำงานคล้ายคลึงกับระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล คือเป็นระบบที่มีอนุภาคที่สามารถพ่อราไอล์ด์ได้เมื่อมีการเหนี่ยวนำจากสนาณไฟฟ้าภายในของไอล กระหายตัวอยู่ในเมทริกซ์ซึ่งเป็นอิเล็กโทรริโอลอจิคอล ทำให้ระบบนี้มีการเปลี่ยนแปลงความเด่น ความเครียดเมื่อมีการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าภายในของไอล แต่การประยุกต์ใช้กับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน

4. สรุป

บทความวิชาการนี้นำเสนอระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอล ซึ่งเป็นระบบของไอลที่ประกอบด้วยอนุภาคที่สามารถพ่อราไอล์ด์ได้แขวนลอยในของไอลซึ่งมีความเป็นจนวนทางไฟฟ้า โดยเมื่อมีการกระดับด้วยสนาณไฟฟ้าจากภายในของไอล อนุภาคจะกระเดิงปฏิกิริยาซึ่งกันและกัน กระเดิงสายไฟของอนุภาคภายในของไอล ทำให้ระบบของไอลต้องการแรงเฉือนมากในการเคลื่อนย้าย ความเด่นของระบบของไอลเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยที่ควบคุมระบบของไอลนี้ได้แก่ ค่าการนำไปไฟฟ้าของอนุภาคและของไอล ปริมาณและขนาดของอนุภาคในระบบของไอล ความหนืดของระบบของไอล และความต่างศักย์ของสนาณไฟฟ้าที่กระดับ จากคุณสมบัติเหล่านี้ของระบบของไอลอิเล็กโทรริโอลอจิคอลทำให้มีการประยุกต์ใช้ของไอลในอุตสาหกรรมที่ต้องการความแม่นยำและความรวดเร็วในการตอบสนองต่อการเร้าจากภายนอก เช่น คลัทช์ วาล์ว ในหุ้นยนต์หรือในอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องการประสิทธิภาพสูง เพื่อพัฒนาของไอลนี้สำหรับเป็นวัสดุตลาด จึงจำเป็นต้องพัฒนาและศึกษาวิจัยเพิ่มแก้ปัญหาการเกิดเจลของของไอล และการรักษาของของไอล ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของระบบของไอลนี้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Debashish R., Jennifer N. C. and Brent S. S., 2010. Future perspectives and recent advances in stimuli-responsive materials. Progress in Polymer science;35, 278-321.

- [2] Tao R., Sun J.M., 1991. Three-dimensional structure of induced electrorheological solid. *Physical Review Letter*, 67, 398-401.
- [3] Parthasarathy M., Klingenberg D. J., 1996. *Electrorheology: Mechanisms and models Materials Science and Engineering: R: Reports*, 17, 57-103.
- [4] Hiamtup P., Sirivat A., Jamieson A. J., 2006. Electrorheological properties of polyaniline suspensions: Field-induced liquid to solid transition and residual gel structure, *Journal of colloid and interface science*, 295, 270-278.
- [5] Goodwin J.W., Markham G. M., Vincent B., 1997. studies on model electro rheological fluids. *Journal of physical chemistry B*, 101, 1961.
- [6] Plochaeski J., Drabik H., Wycislik H., Ciach T., 1997. Electrorheological properties of polyphenylene suspensions, *Journal of colloid and interface science*, 88, 139-145.
- [7] Klingenberg D.J., Swol F.V., Zukoski C.F., 1991. Magnetorheology: Applications and Challenges, *Journal of physical chemistry* 94, 6160.
- [8] Klingenberg D.J., Swol F.V., Zukoski C.F., 1991. Magnetorheology: Applications and Challenges, *Journal of physical chemistry* 94, 6170.
- [9] Marshall L., Zukoski C.F., Goodwin J.W., 1989. Effects of electric fields on the rheology of non-aqueous concentrated suspensions *J. Chem. Soc., Faraday Trans. 1* 85 (1989) 2785.
- [10] Kim J. W., Kim C. A., Choi H. J. Choi S. B., 2006. Role of surfactant on damping performance of polyaniline based electrorheological suspension, *Korea-Australia Rheological Journal*, 18, 25